

Evlilik Öncesi ilişkiler

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yaman

A. Görüşme

Hayat boyu beraberlik hedefiyle bir araya gelecek olan kişilerin birbirlerini görmeden, tanımadan evlenmeleri düşünülemez. Tarafların birbirlerini tanımadan yapacakları bir evlilik, aile kurumunun esas maksatlarını da gerçekleştiremez.

Evlilik ilişkisini daha sağlam bir zemine oturtmak için İslam, önceden görmeyi ve bir dereceye kadar görüşmeyi önermiştir. Hz. Peygamber (s.a.s.), bir kadınla evlenmek isteyen Muğira b. Şu'be'ye onu görüp görmediğini sormuş, görmediğini öğrenince "Git onu gör. Çünkü bu, ileride mutlu olabilmeniz/ birbirinize ısınabilmeniz için en iyisidir." (1) buyurmuştur. Yine bir mübarek sözünde daha belirgin bir biçimde şöyle buyurmuştur: "Bir kadınla evlenmek istediğiniz zaman onun kadını niteliklerine bakabilirsiniz bakın." (2)

Hadislerin erkeklere hitap etmesi, görmenin sadece erkek tarafın hakkı olduğu anlamında algılanmamalıdır. Evlilik rızaya dayanan bir akit olduğuna göre, kadının da neye razı olduğunu bilmesi tabii hakkıdır.

Evlilik niyeti taşımayan normal durumlarda, birbirleriyle evlenmeleri hukuken mümkün olan karşı cinslerin birbirlerinin mahrem yerlerine bakmaları, ilgili naslar ile haram kılınmışken (3), samimi evlenme niyeti bulununca belli sınırlamalarla buna izin verilmiştir.

Fukahanın, sadece el ve yüze bakılabilir şeklindeki dar ihtihadı ile bütün bedenine bakılabilir şeklindeki geniş ihtihadı arasında (4), evlenilmesi planlanan karşı cinsle bakmanın ve onunla görüşmenin ölçüsü hakkında özetle şunlar söylenebilir. Taraflar birbirlerinin fizikleri hakkında fikir verecek yerlere bakabilirler. Evliliğin

asıl maksadı cinsellik olmadığına göre, görme konusunda haddi aşmak da doğru değildir.

Evlilik öncesi görüşme konusuna eklenecek bir önemli nokta da, bu görme veya görüşmenin, tarafları rencide etmeyecek tarzda olması ve bir de tarafların yalnız başlarına bırakılmamalarıdır. Bu iş, yakınlarında üçüncü kişilerin bulunduğu ortamlarda yapılmalıdır. Bu hassasiyette dikkat edilmesi şartıyla tarafların görüşüp konuşmaları caiz olacaktır. Zira Hz. Peygamber (s.a.s.), "Sizden kim Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa, yanında mahremi (kendi yakını) olmayan bir kadınla başbaşa kalmasın. Çünkü bunu yaparsa üçüncü kişileri şeytan olur" buyurmuştur. (5)

B. Nişanlanma

Nikah akdinden önce geçirilen bir evre olan nişanlanma, birbirlerini gören iki tarafın karşılıklı olarak evlenme vaadinde bulunmasıdır. Bir erkekle bir hanım, ileride birbirleriyle evleneceklerine dönük niyetlerini dile getirince nişanlanmış olurlar. Böylece nikâh anına kadar sürecek olan nişanlılık hali de hukuken başlamış olur.

Nikâhtan önce böyle bir ara dönemin meşru kılınmasındaki maksat, ileride bir yuva kuracak olan iki tarafın yekdiğerini tanıması ve doğru karar verebilmek için bir düşünme fırsatını kullanmalarıdır. Bu maksat, ailenin daha sağlam temellerle kurulmasına fayda sağlayacaktır.

Nişanlanma, daha sonraki bir zamanda gerçekleşecek olan evliliğe vaad yani söz verme olduğu için onu bizzat evlenme demek olan nikâh ile karıştırmamak gerekir. Zira her ikisi de ayrı hükümlere sahip ayrı süreçlerdir. Bu sebeptendir ki, nişanlanmış kişiler nikah kıyılıncaya kadar birbirlerine yabancıdırlar. Sadece nişanlamakla nikâh meydana gelemeyeceğinden 6 kız ve erkek, nişanlılık devresinde iken birbirlerine helal olmazlar.

Düğün merasimine kadar geçecek zaman diliminde kız ve erkeğin günaha girmeden görüşmelerini sağlamak amacıyla günümüzde nişanın hemen arkasından nikah da kıyılmaktadır. Bir mahzurdan kurtulmak için yapılan bu muamele, telafisi çok güç zararlara sebep olduğundan doğru bir uygulama değildir. Çünkü nişanlılık, İslam hukukuna göre taraflara evlenme mecburiyeti yüklenmediğinden her an bozulma ihtimaline açıktır. Dolayısıyla şu veya bu sebeple nişan bozulduğunda, nişanla beraber yapılan nikâh, genellikle resmî kaydı olmadığından aileler ve taraflar arasında husumete ve inatlaşmaya kurban verilmektedir. Bu sebeple nişan ve nikah birbirinden bağımsız düşünülmeli ve nikâh ilerideki merasime kadar ertelenmelidir.

Söz kesme, şerbet içme, mehir üzerinde konuşup tesbit etme vs. gibi örf'e dayanan hususlar dışında nişanlanma konusunda İslâm hukuku iki noktada düzenleme getirmiştir. Birisi kimlerle nişanlanılabileceği, diğeri ise nişanın bozulmasından doğan neticelerdir.

Birinci meseleyle ilgili olarak kısaca,

evlenmelerinde hukuken sakınca bulunmayan kimselerin nişanlanabileceklerini söyleyebiliriz. Evlenme mânilerinden/engellerinden birine sahip olan taraflar birbirleriyle nişanlanamazlar da. Buna göre nasıl kardeşler ve kardeş çocukları (yeğenler); amca-hala, dayı-teyze gibi onların doğrudan meydana gelen kan hısımlığı bulunanlar birbirleriyle nişanlanamazlar. Aynı şekilde, üvey kızlar, kayın valide, çocuk veya torunlarının eşini yada üvey anneler gibi onada evlenme sebebiyle meydana gelen bir hısımlık bulunanlar da nişanlanamaz. Bu hallere İslam hukukuna has bir olanak süt emzirmeden doğan hısımlık faktöründe dahil edilmelidir. Bütün bunlara bir de Hz. Peygamber'in (s.a.s.), "....Sizden biriniz kardeşinin söz kesip nişanlanmasının üzerine nişan yapmasın." (7) buyruğuyla nişanlanmış kız veya kadınların istenmeyeceğini eklemeliyiz.

İkinci meseleye gelince; ulvî bir gayeye sebep olduğundan nişanın gerekçesiz olarak bozulması doğru bir davranış değildir. (8) Bununla beraber her iki taraf da nişanı bozma hakkına sahiptir. Nişan bozulduğu anda taraflar birbirlerinden bağımsız hale gelirler ve nişan süresinde alınan-verilen hediyeleri aynen iade ederler. Verildikten sonra değişikliğe uğramış hediyeler, değişikliğe uğramış şekliyle iade edilirken, harcanmak veya yenmek suretiyle elden çıkan hediyeler var ise, onların iade sorumluluğu da düşer. (9)

Bu arada mehİR olmak özüre nişanlılık devresinde kıza verilen şeyler de erkeğe aynı biçimiyle iade edilir. Kullanılmış veya elden çıkarılmışsa bedeli ödenir. (10)

Nişanlılardan birinin ölümü halinde de mehİR hakkında aynı hükümler geçerlidir; fakat hediyeler kabzedildikten sonra iade edilmez.

C. Düşün Merasimi

Yuvarın kuruluşunu adeta bir bayram olarak telakki eden İslam Peygamberi, bunun bir merasimle kutlanmasını istemiştir. Böylece herkes bu sevince ortak olacaktır.

Günümüzdeki zevksiz, renksiz ve donuk anlayışa karşı Asr-ı Saâdet düşünleri çok şenlikli ve canlı icra edilirdi. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) aşağıda vereceğimiz tatbikatı, günümüzün bir uçta matem havası estiren mevlitli, ağdalı; diğer uçta kimliğimizle hiç ilgisi olmayan danslı, balolu düşün anlayışının nasıl olması gerektiğine ışık tutacaktır.

Yetim kalmış bir kıza himaye edip büyüten Hz. Aişe (r.a.) daha sonra onu evlendirmiş ve kendi eliyle gelin gittiği eve yerleştirmişti. Döndüğünde merasimin nasıl yapıldığını Hz. Peygamber'e anlatınca Efendimiz Farklı rivâyetlerle şöyle buyurmuştur:

"- Ey Aişe! Sizin eğlenmeniz yok mu? Çünkü Ensar eğlenmeden hoşlanır."

"- Gelinle birlikte tef çalın şarkı söyleyecek bir cariye göndermediniz mi?" (11)

Mâbed el-Kays'ın düşününde Hz. Peygamber (s.a.s.)

damadın yanına gelerek "Bir eğlence var mı?" diye sormuştu. (12)

Rubeyyi' isminde bir sahâbî hanım anlatıyor:

"Zifafa gireceğim zaman Rasulullah gelip içeri girdi ve sedirimin üstüne oturdu. Genç kızlar tef çalın Bedir'de öldürülen atalarının iyiliklerini dile getiren şeyler söylemeye başladılar. O arada birisi "İçimizde yarın ne olacağını bilen bir Peygamber var" diye ikaz edince, Rasulullah "O konuyu bırak, söylemekte olduğunu söylemeye devam et" buyurdu." (13)

Şunu da Muâz b. Cebel anlatıyor:

"Hz. Peygamber (s.a.s.) Ensardan birisinin düşünündeydi. Kısa bir konuşma yapıp nikâhı kıydı ve Ülfet, hayır, bereket ve uğur üzere arkadaşının başı üzerinde tef çalın" buyurdu. Onun üzerine tef çalındı. Genç kızlar, içinde badem ve şeker bulunan kaplarla gelip onların üzerine saçtular. Oradakiler geri durup ellerini tabaklara uzatmayınca Hz. Peygamber "kapişmıyor musunuz?" buyurdu." (14)

Bu nakiller düşünün neşe içinde eğlence ile geçirilmesinin işaretini vermektedir. Tabiatıyla bunlar, bağlayıcı şekiller değil, sadece örnek konumunda bilgilerdir. Her topluluğu kendi eğlence örfü ve düşün adetlerini meşru çerçevede yaşatacak, mahalli zevkler ve canlılıklar muhafaza edilecektir. Hz. Peygamber'in günlerce düşün yemeği vermesi, Sudan'dan gelen halk oyunları ekibini eşi Hz. Aişe ile seyredip tempo tutması (15), O'nun bu noktalara gösterdiği yaklaşımı yeterince belirlemektedir. (16)

II. Evlilik Öncesinde Bilinmesi Gerekli Bir Konu: Evliliğin Sonuçları ya da Evlenme Akdinden Doğan Hak ve Sorumluluklar

Usulüne uygun olarak kurulmuş olan evlilik akdi artık sonuçlarını doğurmaya hazırdır. Böyle bir evlilik akdi taraflara bazı haklar tanıdığı gibi kimi sorumluluklar da yükler. Aşağıda, şahsî sonuçlar ve mâli sonuçlar biçiminde iki başlık altında konu özetlenecektir.

A. Evlenme Akdinin Şahsî Sonuçları

İslâm, hukukî norm kadar ahlâkî düşünce ve davranışa da büyük önem vermiştir. Bu sebeple İslam hukukçuları, ahlâkî niteliği daha ağır bassa da evliliğin karı-koca üzerinde doğurduğu şahsî sonuçlara da değinmişlerdir. Zaten Kur'an'da da;

"Erkeklerin kadınlar üzerindeki hakları gibi kadınlarında erkekler üzerinde belli hakları vardır. Ancak erkekler, kadınlara göre bir derece üstünlüğe sahiptirler..." (17) âyete ile evliliğin şahsî sonuçlarına işaret edilmiştir. Buna göre:

1. Hanımın Hakları ve Görevleri:

Eğer mehrini almışsa hanım, beyinin belirlediği eve gider ve ona tâbî olur. Normal hayatın akışı içinde ve dinin izin verdiği durumlarda beyinin izni gerekmeden evin dışına çıkabilir; bunun dışındaki hallerde ancak beyinin izniyle çıkabilir. (18)

"...Kadınlarınızla iyi geçinin..." (19); "Sizden en hayırlınız ailesine karşı en hayırlı olanınızdır..." (20) gibi temel naslar, kadınların beylerinden iyi muamele görme haklarına işaret etmektedir.

İslamın öngördüğü hukuk anlayışına uygun olan noktalarda hanım, beyinin isteklerini yerine getirmek zorundadır. Yine beyinin yokluğunda evine ve onun haklarına sahip çıkıp korumak, kadının görevleri arasındadır. (21)

"Kadınların en hayırlısı, kendisine baktığın zaman seni sevindiren, birşey istediğin zaman sana itaat eden ve senin yokluğunda, iffetini ve senin malını koruyan kadındır." (22) hadisi, kadının evlilik içindeki sorumluluklarını veciz bir biçimde özetlemektedir.

2. Kocanın Hakları ve Görevleri

Evlilik içinde kocanın en önemli görevi hanımına iyi muamele etmektir. Cinsellikten adalete kadar kocalık görevlerini yerine getirmeli, hanımlarıyla beraber yaşamalıdır.

"Onlarla iyi geçinin, eğer kendilerinden hoşlanmadınızsa olabilir ki bir şey sizin hoşunuza gitmez de, Allah onda bir çok hayır takdir etmiş olur." (23) "Kadınlarınız hakkında Allah'tan korkun! Kuşkusuz siz onları Allah'ın bir emaneti olarak aldınız ve onların cinselliklerini Allah'ın kelimesiyle (nikâh akdi ile) kendinize helal kıldınız." (24) "İyi kulak verin! Kadınlara hayrı tavsiye edin, onlar üzerinde hayırdan başka birşeye sahip değilsiniz...." (25) gibi âyet ve hadisler, bu konudaki temel İslamî yaklaşımı sunmaktadır.

Bu görevlerine karşılık kocanın da hanımı üzerinde bazı hakları vardır. Yukarıda hanımın sorumlulukları sadedinde söylenenler burada kocanın hakları olarak karşımıza çıkacaktır. Onlara ek olarak burada şu hakları da sayabiliriz:

Koca, eve ziyaretçi kabulünü sınırlayabilir, kadını kendi memleketi dışında bir yere götürebilir. (26) Koca bir dereceye kadar hanımını tedip hakkına da sahiptir. Şu âyet-i kerime söz konusu tedip hakkının mahiyetini şöyle belirlemektedir:

"Baş kaldırmalarından/serkeşliklerinden endişe ettiğiniz kadınlara gelince, onlara önce öğüt verin, vazgeçmezlerse yataklarında yalnız bırakın, bu da fayda vermezse dövün!..." (27)

Ayette ifade edilen "dövmek" fiili, kadına karşı şiddet kullanma anlamında beden üzerinde iz bırakacak ve hasar meydan getirecek tarzda dövme anlamında değildir. Buradaki maksat evliliğin devamını temin için başka yol kalmamışsa hafifçe dövme seçeneğinin kullanılmasıdır. (28) Zaten Hz. Peygamber (s.a.s.), bu amacın dışındaki şiddet içerili dövmeleri şu sözleriyle yasaklanmıştır:

"Kadınları dövmeyin!" (29) "Sizden biriniz gece beraber olacağı eşini köleye vurur gibi dövmesin!" (30)

Genel Değerlendirme

Evlilik öncesi ilişkiler ve karşılıklı haklar-ödevler konusunda kısa bilgiler sunduğumuz bu makale evlenme akdi ve hukukî yansımaları ile evliliğin sona ermesi ve bunun doğurduğu sonuçları içeren iki bölüm halinde sunduğumuz bu çalışma, bize genel hatlarıyla İslamın aileye bakışındaki temel hukukî çerçeveyi çizmiş oldu. Bir cümleyle özetleyecek olursak bu temel, Kur'an-ı Kerim'in ifadesiyle bir huzur ve sevgi kynağı olan ailenin, bireylerinden hiçbirisinin haksızlığa uğramadığı ve yaratılıştaki kadın-erkek niteliklerine uygun bir yuva olmasını sağlamaktır.

Bunun için fıkıh düşünce kaynaklarının kendilerine sunduğu malzemeyi değerlendiren İslam hukukçuları; adil, ihtiyaçları gideren ve sosyal-hukukî istikrarı sağlayan bir aile hukuku düzeni kurabilmeyi hedeflemişlerdir.

Tabiatıyla, içinde yaşanılan toplumun önkabulleri/telakkîleri ve mevcut örf-adet gibi etkenler de mezkur hedefin gerçekleştirilmesinde etkili olmuştur. Bu sebeple olsa gerek, özellikle karı-koca arasındaki ev içi ve dışı rollerin dağılımı ve her bir tarafın hısım-akrabalarına dönük hak ve sorumlulukları tesbit edilirken, fıkıh eserlerimize, dönemin telakkîleri de yansımıştır.

Söz gelişi, kadının yemek hazırlamak ve temizlik dahil ev işlerini yapma mecburiyetinin hukûken bulunmadığı, kayınvalide ve kayınpederine bakıp ihtiyaçlarını görmek yükümlülüğünün olmadığı söylenmiştir. Buna karşılık hanımın haftada bir kere kendi ana-babasını, yılda bir kere kardeş, dayı-teyze, amca-hala gibi mahrem yakınlarını ziyaret etme hakkına sahip olup, bunun ötesinde kocanın fazlasını engelleme hakkının bulunduğu hükmedilmiştir. Hatta ağır hasta olan ana-babasıyla ilgilenmek üzere kocasının izni olamadan evinden ayrılan kadının, nafaka hakkını kaybedeceği hükmü tesbit edilmiştir. (31)

Aileyi sırf bir hukukî birliktelik olarak görmek, onun arka planında bulunan sevgi, huzur, yardımlaşma, fedâkarlık ve hayatı birlikte göğüslemek gibi nitelikleri yeterince dikkate almamak, bu tür mekanik sonuçlara götürülebilir. Oysa gerek Kur'an-ı Kerim, gerek Hz. Peygamber'in (s.a.s.) aile anlayış ve tatbikatı çok daha müsâmahalı bir yapıyı öngörmekte ve bir çok alanı ahlaki erdemlerin, fitrat kurallarının ve akl-ı selmin çözümlenmesine bırakmaktadır.

"Kadınların hakları mâ'rif bir ölçüyle vazifelerine denktir. (Erkeklerin kadınlar üzerindeki hakları gibi, kadınların da erkekler üzerine hakları vardır)...." (32) , "...Kadınlarla güzellikle geçinin..." (33), "İyi kadınlar, gönülden saygılı olup, Allah'ın kendilerini korumasına karşılık saklı olanı muhafaza ederler..." (34)

"Kadınlarınızın iyi olması için çaba sarfedin, onlara iyi muamelede bulunun. Çünkü onlar hakkında apaçık bir günah işlemedikleri sürece bundan başka bir hakka sahip değilsiniz... Eğer size itaat ederlerse, onların aleyhine bir yol aramayın." (35)

"Hz. Peygamber ev içi işlerini kızı Fâtımâ'ya, dışarıdaki işleri Ali'ye vermişti." (36) "Ey kadınlar sizin

göreviniz evinizle ilgilenmektir, cihadınız da evinizdedir." (37) " Çalışmaktan yorulan, değerirmen çevirmekten eli yaralanan Fâtımâ, Hz. Peygamber'den bir hizmetçi istemiş, Efendimiz ise şöyle buyurmuştur: "Ey Fâtıma, Allah'a karşı müttakî ol, Rabbinin farzlarını edâ et, ailenin işlerini yap, yattığında 33'er defa Subhanallah, Elhamdulillah ve Allahu Ekber de. Bu, hizmetçiden daha iyidir." (38)

"Kocası kendisinden hoşnut olarak ölen bir kadın, cennete girecektir." (39)

Genel değerlendirme makamında ancak verebildiğimiz bu birkaç nas örneği, bize aile gibi kutsal bir kurumun sadece hukukî bir yapı olmadığını, onun ötesinde anlamlar taşıdığını göstermektedir. "İçinizden kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp, aranızda sevgi ve rahmet var etmesi, O'nun varlığının belgelerindedir. Bunlarda, düşünen toplum

için dersler vardır." (40) mesajına muhatap olan müslümanlar, kendi toplumlarını, elinizdeki bu çalışma boyunca sergilmeye çalıştığımız model üzerine şekillendirmelidirler. Bu niteliklerle bezenmiş aileler, ahlaki değerlerin olabildiğince tahrir edildiği, iffetsizliğin ve nikahsız birlikteliklerin özgürlük diye takdim edildiği günümüzde insanlığın devamı için bir şanstır.

En doğrusunu yine de Yüce Allah bilir.

DİPNOTLAR

- 1 Müslim, "Nikkah", 74; Tirmizî, "Nikâh", 5; Nesâî, "Nikâh" 17; İbn Mâce, "Nikâh" 9; Müsned 4/245.
- 2 Ebu dâvud, "Nikah", 18; Tirmizî, "Nikâh" 5; Müsned 3/334,360.
- 3 Nûr, 24/30-31; Ebu Dâvud, "nikah", 43.
- 4 Bkz. Döndüren Hamdi, Delilleriyle Aile İlmihali (İstanbul, 1995) s.145.
- 5 Buhârî, "Nikah", 111; Müslim, "Hac", 424; Tirmizî, "Radâ" 16.
- 6 Hukuk-i Aile Karamamesi, (İstanbul 1918) md. 1; bkz. Şevkânî, es-Seylül-Cerrâr, (Kahire 1403) 2/245-246.
- 7 Buhârî, "Nikâh", 5; Müslim, "Nikah", 49; Ebu dâvud, "Nikah" 17; Tirmizî, "Nikâh" 38; Muvatta, "Nikah" 1.
- 8 İsrâ, 17/34.
- 9 el-Fetâvâ'l-Hindiyye, (Beirut 1400/1980) 1/328; Bilmen Ömer Nasûhi, Hukuk-i İslamiyye, ve İslahat-ı Fıkhiyye Konusu 2/12.
- 10 el-Fetâvâ'l-Hindiyye, 1/328; Hukuk-ı Aile Karamamesi, md:2.
- 11 Buhârî, "Nikâh", 63; İbn Mâce, "nikah", 21.
- 12 Kattânî, et-Terâtibü'l-İdâriyye, (tesc A. Özel, İstanbul 1990
- 13 Kettânî, a.g.e., 2/348.
- 14 Kettânî, a.g.e., 2/372. Yine "kapişma" ve "gelin-damat üzerine şeker, badem, hurma serpmeye" içeren benzer mealdeki bir hadis için Şevkânî, "Bu tür haberler sahih değil, uydurmadır" yorumunu yapar. Bkz. es-Seylül-Cerrâr, 2/248.
- 15 Buhârî, "İdeyn", 2; Müslim, "İdeyn", 19; Nesâî, "İdeyn" 34.
- 16 Sünnet verilerine göre asr-ı Saâdetteki evlilik merasimleri ve düğün eğlenceleri hakkında geniş bilgi için bkz. Nebî Bozkurt, Hadis'te Folklor Eğlence (İstanbul 1997), s. 56-67.
- 17 Bakara, 2/228.
- 18 Ebu Dâvud, "Nikâh" 40; İbn Mâce, "Nikâh"4.
- 19 Nisâ, 4/9.
- 20 Ebu Dâvud, "Sünnet" 14; Tirmizî, "İman" 6; "Menâkıb" 63; İbn Mâce, "Nikah" 50.
- 21 Buhârî, "Ahkâm" 1; Müslim, "İmârâ" 20.
- 22 Ebû Dâvud, "Zekât" 32; İbn Mâce, "Nikah" 5.
- 23 Nisâ, 4/19.
- 24 Müslim, "Hac" 147; Ebu Dâvud, "Menâsik", 56; İbn Mâce, "Menâsik" 84; Müsned, 5/73.
- 25 Buhârî, "Enbiyâ" 1; "nikah" 80; Müslim, "Radâ" 62.
- 26 Hukuk-ı Aile Kararnamesi, md: 71-72.
- 27 Nisâ, 4/34.
- 28 Cassâs, Ahkâmü'l-kur'an (Beirut 1414/1993) 2/268-269; İbnü'l-Arabî, Ahkâmü'l-Kur'an, (Beirut 1408-1988) 1/535.
- 29 Ebu Dâvud, "Nikah" 41; İbn Mâce, "Nikâh" 51.
- 30 Buhârî, "Nikâh" 41,42; İbn Mâce, "nikah" 51.
- 31 Bkz. el-Fetâvâ'l-Hindiyye, 1/556 vd.
- 32 Bakara, 2/28.
- 33 Nisâ, 4/19.
- 34 Nisâ, 4/34.
- 35 Tirmizî, "Radâ" 11.
- 36 İbn Hacer, el-metâlibü'l-Âkiye 2/39.
- 37 Müsned, 6/68.
- 38 bkz. Buhârî, "De'havât" 11; "Nafakât" 6.
- 39 Tirmizî, "Radâ" 10.
- 40 Rûm, 30/21.